

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

ЧЕРЕШНЮК ОКСАНА МИХАЙЛІВНА

УДК 657.471:65.014.1:664.1

**ОБЛІК ТА АНАЛІЗ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА
ПІДПРИЄМСТВАХ ЦУКРОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ**

Спеціальність 08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит
(за видами економічної діяльності)

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Тернопіль – 2015

Дисертація на правах рукопису.

Робота виконана в Тернопільському національному економічному університеті Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор
Пушкар Михайло Семенович,
Тернопільський національний економічний університет,
професор кафедри аудиту, ревізії та аналізу

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор,
заслужений діяч науки і техніки України
Жук Валерій Миколайович,
Національна академія аграрних наук України,
віце-президент

кандидат економічних наук, професор
Озеран Володимир Олександрович,
Львівська комерційна академія,
професор кафедри бухгалтерського обліку

Захист відбудеться «29» вересня 2015 р. о 14⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 58.082.03 у Тернопільському національному економічному університеті за адресою: 46020, м. Тернопіль, вул. Львівська, 11-а, зал засідань.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Тернопільського національного економічного університету за адресою: 46020, м. Тернопіль, вул. Бережанська, 4.

Автореферат розісланий «28» серпня 2015 року.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

І. Я. Омецинська

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Невід'ємною складовою процесу входження України у світову економічну спільноту є перехід до інноваційної моделі розвитку, яка передбачає низку структурних реформ з метою макроекономічної стабільності, прогресивного зростання економіки і раціонального використання природних ресурсів. Особливо це стосується вітчизняних підприємств цукрової промисловості, які перебувають у кризовому економічному становищі й потребують підвищення технологічного, технічного, маркетингового та управлінського рівнів з метою збереження ринкових позицій, отримання додаткового доходу і набуття конкурентних переваг. Така тенденція обумовлена значною залежністю підприємств від впливу зовнішніх факторів, великою енергоємністю, невідповідністю продукції європейським стандартам якості, чималим споживанням водних ресурсів та негативним впливом на навколишнє середовище, що визначає об'єктивну необхідність удосконалення технічного і технологічного процесів виробництва.

Проблему інноваційної діяльності на рівні теорії певною мірою висвітлено у наукових працях, її практичне впровадження залишається недостатнім і недосконалим. У зв'язку з цим актуалізується питання отримання достовірних та достатніх облікових і аналітичних інформаційних ресурсів для вдосконалення процесу управління, що акумулюється в єдине інформаційне середовище роботи підприємства. Водночас формуються нові вимоги до необхідної для управління інноваційною діяльністю інформації, що надається сучасною системою обліку.

Вагомий внесок у вивчення теорії, організації і методики обліку й аналізу витрат та фінансових результатів інноваційної діяльності здійснили вітчизняні учені-економісти і практики: Б. І. Валуєв, С. Ф. Голов, З. В. Гуцайлюк, П. Є. Житний, В. М. Жук, З.-М. В. Задорожний, О. В. Кантаєва, Я. Д. Крупка, Ю. А. Кузьмінський, П. О. Куцик, І. Д. Лазаришина, М. Р. Лучко, Л. В. Нападовська, І. В. Мельничук, О. В. Мінаков, Є. В. Мних, П. П. Микитюк, В. О. Озеран, М. С. Пушкар, а також зарубіжні науковці: П. Завлін, Н. Мончев, В. Нестеров, Д. Норт, В. Проскуріна, Б. Твісс, В. Ткач, П. Уайт, Р. Фостер, В. Хартман, Й. Шумпетер, С. Яшин та ін.

Незважаючи на значний внесок названих учених у теорію і практику діяльності підприємств, є необхідність у розробці галузевих методик обліку й аналізу інновацій, що сприятиме отриманню достовірної інформації про їх впровадження, об'єктивній оцінці ефективності й приведе до збільшення прибутку інноваційно активних підприємств. Відсутність комплексного розгляду проблемних питань обліку й аналізу інноваційної діяльності та формування інформаційних ресурсів для організації управління на підприємствах цукрової промисловості зумовили вибір теми, визначили актуальність та основні напрями дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано відповідно до плану науково-дослідних робіт Тернопільського національного економічного університету за держбюджетною

темою «Концепція розвитку бухгалтерського обліку в глобальному інформаційному суспільстві» (державний реєстраційний номер 0114U001087), а також за темами «Система контролю для економічної безпеки підприємств у конкурентному середовищі» (державний реєстраційний номер 0110U008609) та «Проблеми розвитку теорії та практики економічного аналізу, контролю та статистики» (державний реєстраційний номер 0114U006472). У межах зазначених тем автор підготувала окремі розділи, в яких узагальнено пропозиції щодо вдосконалення обліку й аналізу інноваційної діяльності на підприємствах цукрової промисловості.

Мета і завдання дослідження. Мета дисертаційної роботи полягає в обґрунтуванні теоретичних положень і розробленні практичних рекомендацій з удосконалення обліку й аналізу інноваційної діяльності на підприємствах цукрової промисловості. Цільова спрямованість дослідження зумовила виконання таких завдань:

- уточнити теоретико-методичні основи інноваційної діяльності та розкрити її економічну природу на підприємствах цукрової промисловості;
- визначити особливості формування інформаційних ресурсів інноваційної діяльності в цукровій промисловості;
- удосконалити порядок відображення господарських процесів, пов'язаних з інноваційною діяльністю, у системі фінансового обліку;
- запропонувати алгоритм ідентифікації показників інноваційної діяльності в системі управлінського обліку для підвищення ефективності управління, а також розробити концептуальну схему облікового процесу інноваційної діяльності у межах функцій управління;
- удосконалити порядок формування показників у фінансовій та інтегрованої звітності для узагальнення й оприлюднення результатів інноваційної діяльності підприємства;
- розробити рекомендації щодо здійснення інноваційної діяльності на етапі дослідження з урахуванням впливу факторів зовнішнього та внутрішнього середовищ;
- розкрити особливості інноваційного лага і запропонувати методику його аналізу;
- запропонувати нові підходи до використання економіко-математичного моделювання при аналізі ефективності інноваційної діяльності.

Об'єктом дослідження є процес здійснення інноваційної діяльності на підприємствах цукрової промисловості.

Предметом дослідження є теоретико-методичні, організаційні та практичні положення обліку й аналізу інноваційної діяльності підприємств цукрової промисловості.

Методи дослідження. У процесі досягнення окресленої мети використано загальнонаукові та специфічні методи пізнання. Для обґрунтування теоретичних положень та з'ясування сутності понять «інновація», «інноваційна діяльність», «витрати інноваційної діяльності», «інноваційний процес» застосовувалися методи теоретичного та історичного

узагальнення, групування і порівняння; для класифікації інновацій, інноваційних проектів та інноваційних витрат – абстрактного й логічного спостереження та причинно-наслідкового зв'язку; для дослідження основних тенденцій розвитку інноваційної діяльності підприємств цукрової промисловості – спостереження, формалізації, аналізу, синтезу; для створення моделі інноваційної діяльності – узагальнення, конкретизації та моделювання; для побудови структурно-логічної схеми обліку витрат інноваційної діяльності – аналогії; для визначення проблем і їх вирішення за допомогою обліку й узагальнення у звітності інформації про інноваційну діяльність – індукції, дедукції; для аналізу інноваційної діяльності – аналізу та синтезу, індукції і дедукції, економіко-математичні, кореляційні, а також експертних оцінок та моделювання. Економічну інформацію опрацьовано з використанням сучасних комп'ютерних технологій і на основі економіко-математичного моделювання.

Інформаційну базу дисертаційної роботи становили: наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених з обліку й аналізу інноваційної діяльності, законодавчі та нормативні акти України щодо інноваційної діяльності, міжнародні й національні стандарти обліку, дані Державного комітету статистики України, фінансова і статистична звітність інноваційно активних підприємств цукрової промисловості, матеріали науково-практичних конференцій та семінарів, довідково-інформаційні видання, інтернет-ресурси, а також результати власних спостережень.

Наукова новизна одержаних результатів дослідження полягає у розробленні теоретичних основ інноваційної діяльності та науково-практичних рекомендацій з удосконалення обліку й аналізу такої діяльності підприємств цукрової промисловості. У процесі дослідження отримані такі найсуттєвіші результати, що характеризують новизну дослідження й особистий внесок автора:

уперше:

– запропоновано модель інноваційної діяльності на підприємствах цукрової промисловості на основі системного підходу, яка охоплює: аналіз зовнішнього та внутрішнього середовищ, інноваційний процес та лаг, реалізацію інновацій та визначення їх ефективності, що дасть можливість сформулювати інформацію про витрати інноваційної діяльності за етапами їх виникнення – дослідження, інвестування та впровадження.

удосконалено:

– структуру інформаційних ресурсів інноваційної діяльності, до яких віднесено зовнішню та внутрішню інформацію про господарські факти, дані про інновації, аналіз зовнішнього і внутрішнього середовищ, облікову інформацію про інноваційну діяльність. Інформація, яка акумулюється у процесі інноваційної діяльності, служить основою для прийняття управлінських рішень та економіко-математичного моделювання аналізу підприємств цукрової промисловості;

– аналітичний облік витрат на інновації підприємств цукрової промисловості шляхом відкриття аналітичних рахунків до рахунків

15 «Капітальні інвестиції»: «Придбання (виготовлення) машин, устаткування та інших основних засобів, пов'язаних із впровадженням технічних інновацій», «Інші витрати на придбання (виготовлення) технічних інновацій» та 92 «Адміністративні витрати»: «Адміністративні витрати на інновації», «Трансакційні витрати на інновації» з деталізацією на рахунках четвертого порядку залежно від класифікації інновацій, що на практиці сприятиме впорядкуванню інформаційних потоків у загальному циклі управління і приведе до покращення аналітичності та в результаті – до підвищення рівня управління;

– порядок проведення аналізу зовнішнього та внутрішнього середовищ інноваційної діяльності шляхом дослідження зовнішнього середовища, за допомогою PEST-аналізу впливу політичних, економічних, соціальних, технічних та технологічних факторів через експертне оцінювання; і внутрішнього середовища – на основі оціночних показників шляхом SWOT-аналізу, який відображає сильні та слабкі сторони підприємства, враховуючи зовнішні та внутрішні можливості й загрози;

набуло подальшого розвитку:

– форми аналітичних зведених відомостей обліку витрат на інновації, виділивши у їх складі Відомість аналітичного обліку витрат інноваційної діяльності на етапі дослідження, Відомість аналітичного обліку витрат інноваційної діяльності на етапі інвестування, Відомість аналітичного обліку витрат інноваційної діяльності на етапі впровадження та запропоновано структуру Зведеної відомості обліку витрат інноваційної діяльності, що дає можливість отримати деталізовану інформацію за етапами інноваційної діяльності (дослідження, інвестування та впровадження);

– композиційне наповнення фінансової звітності, зокрема Приміток до річної фінансової звітності, через пропозицію доповнити перелік вписуваних статей, що дасть можливість отримати додаткову інформацію про інноваційну діяльність підприємства;

– структура інноваційного лага на підприємствах цукрової промисловості, в якій одним з елементів є сезонність виробництва, що впливає на збільшення витрат та зменшення ефективності інноваційної діяльності та вимагає своєчасного впровадження інновацій у процес переробки сировини. Запропоновано використання коефіцієнта асиметрії та коефіцієнта варіації асиметрії для визначення ризиків при виборі пріоритетного інноваційного проекту з урахуванням термінів його впровадження;

– використання економіко-математичного моделювання для аналізу інноваційної діяльності підприємств цукрової промисловості на основі принципів нечітких множин, що дає можливість сформувати цілісну систему управління нею. Побудовано дерево рішень нечітких входів і виходів, в якому окреслено межі показника ефективності інноваційної діяльності з виокремленням впливу трьох зацікавлених сторін, а саме: підприємства як реалізатора проекту, соціуму – як основного споживача результатів та інвестора, котрий фінансово сприяє проекту.

Практичне значення одержаних результатів, що сформовано на основі дослідження галузевих особливостей цукрової промисловості, полягає у розробленні практичних рекомендацій для процесу створення обліково-аналітичної інформації про інноваційну діяльність.

Основні науково-практичні пропозиції автора пройшли апробацію та використані у практиці підприємств цукрової промисловості, зокрема:

- удосконалений порядок проведення аналізу зовнішнього та внутрішнього середовищ інноваційної діяльності використовується Публічним акціонерним товариством «Теофіпольський цукровий завод» (довідка № 151 від 26. 01. 2015 р.);

- запропонована методика обліку витрат на інновації та визначення і мінімізації ризиків інноваційних проектів застосовується в роботі Товариства з обмеженою відповідальністю «Хоростківський цукровий завод» (довідка № 1/536/1 від 24. 02. 2015 р.);

- удосконалений аналітичний облік витрат на інновації та аналітичний інструментарій для аналізу зовнішнього і внутрішнього середовища інноваційної діяльності впроваджено у роботу Товариства з обмеженою відповідальністю «Збаразький цукровий завод» (довідка № 23/03-15 від 23. 03. 2015 р.);

- комплексний аналіз інноваційної діяльності прийнято до впровадження Товариства з обмеженою відповідальністю «Радехівський цукор» (довідка № 1604 від 16. 04. 2015 р.),

- запропоновані методичні рекомендації з облікового відображення витрат за етапами інноваційної діяльності та удосконалення аналітичної інформації для аналізу ефективності інновацій застосовано у роботі Товариства з обмеженою відповідальністю «Козівський цукровий завод» (довідка № 56/3 від 25. 03. 2015 р.).

Окремі положення дисертаційної роботи використано у навчальному процесі Тернопільського національного економічного університету під час викладання навчальних дисциплін: «Звітність підприємств» та «Економічний аналіз» (довідка № 126-06/1019 від 29. 04. 2015 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є самостійно виконаним завершеним науковим дослідженням, в якому узагальнено теоретичні основи та практичні розробки обліку та аналізу інноваційної діяльності на підприємствах цукрової промисловості. Висновки, рекомендації та пропозиції, що містяться в роботі, належать особисто автору і є його дослідженням. З наукових праць, написаних у співавторстві, у дисертації викладено тільки ті ідеї та положення, які сформовані здобувачем.

Апробація результатів дисертації. Основні положення дисертації доповідались, обговорювались і отримали позитивну оцінку на 11 міжнародних науково-практичних конференціях, зокрема: «Глобальні та локальні проблеми економіки: шляхи їх вирішення» (м. Київ, 2012 р.), «Соціально-економічні трансформації в умовах глобалізації: світовий та вітчизняний виміри» (м. Херсон, 2013 р.), «Розвиток економік Євросхідних регіонів: макро- та мікрорівні»

(м. Київ, 2013 р.), «Економіка в умовах глобалізації світових економічних процесів» (м. Львів, 2013 р.), «Економіка сьогодення: актуальні питання та інноваційні аспекти» (м. Київ, 2013 р.), «Економіка і управління: проблеми науки і практики» (м. Дніпропетровськ, 2013 р.), «Перспективи розвитку ринкової економіки на засадах конкурентоспроможності, інноваційності та сталості» (м. Дніпропетровськ, 2014 р.), «Економічний і соціальний розвиток України в XXI столітті: національна візія та виклики глобалізації» (м. Тернопіль, 2014 р.), «Проблеми обліку, контролю та аналізу в економіці на сучасному етапі» (м. Одеса, 2014 р.), «Стан і перспективи розвитку обліково-інформаційної системи в Україні» (м. Тернопіль, 2014 р.), «Економічний і соціальний розвиток України в XXI столітті: національна візія та виклики глобалізації» (м. Тернопіль, 2015 р.).

Публікації. Результати дисертаційної роботи, висновки та пропозиції автора викладено у 18 наукових працях (1 з яких у співавторстві) загальним обсягом 5,48 друк. арк. (автору належить 5,08 друк. арк.), з яких 7 праць у наукових фахових виданнях, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації (у тому числі 1 стаття – у зарубіжному науковому виданні, 1 стаття – у фаховому виданні України, що включене до міжнародних наукометричних баз), обсягом 3,38 друк. арк., 11 – в інших виданнях загальним обсягом 1,7 друк. арк.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, додатків, списку використаних джерел. Повний обсяг роботи викладений на 251 сторінці, список використаних джерел налічує 263 найменування, розміщених на 27 сторінках. Дисертаційна робота містить 24 таблиці на 15 сторінках, 31 рисунок на 23 сторінках, 32 додатки на 52 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У розділі 1 «Економічна сутність інноваційної діяльності й концептуальні основи її обліку та аналізу» розглянуто економічні особливості інноваційної діяльності на підприємствах цукрової промисловості, виокремлено проблеми галузі, які можна вирішити шляхом впровадження інновацій, з'ясовано сутність інноваційної діяльності та зміст її облікової й аналітичної інформації.

Метою інноваційної діяльності підприємств цукрової промисловості є отримання прибутку та досягнення стабільного становища на ринку, посилення конкурентоспроможності суб'єктів господарювання за рахунок випуску цукру вищого гатунку й застосування безвідходних технологій. Це дає змогу досягнути сталої діяльності та подальшого розвитку підприємств галузі, просування на світовий ринок їх продукції й отримання в майбутньому економічного ефекту, а також переходу до використання енергозберігаючих технологій виробництва, що гарантуватиме задоволення суспільних потреб в охороні навколишнього середовища.

Підприємства цукрової промисловості, особливостями яких є монопродуктовість виробництва, прив'язка до сировини, високий ступінь

ризик, обумовлений природно-кліматичними умовами та їх коливаннями, сезонність виробництва, значна матеріаломісткість, багатокомпонентний склад сировини та побічної продукції, зумовлюють необхідність формування підходів до інноваційної діяльності як одного з головних методів оновлення галузі.

З метою удосконалення термінів «інновація», «інноваційна діяльність» та «інноваційний процес» досліджено й узагальнено погляди вітчизняних і зарубіжних науковців на рівні інституційного макро- та мікросередовища. У результаті досліджень інноваційної діяльності підприємств цукрової промисловості встановлено, що її зміст полягає в удосконаленні процесу виробництва з метою випуску на ринок нової конкурентоспроможної продукції, якою є цукор вищої категорії та відповідність її європейським стандартам якості.

Підприємства цукрової промисловості вирізняються особливостями виробничого процесу, тому з метою покращення управління інноваційною діяльністю охарактеризовано інноваційні напрями розвитку в бурякопереробному, сокоочисному та продуктовому відділеннях. Оскільки технологічно процес виробництва цукру з цукрових буряків є незмінним протягом десятиліть, у сучасних умовах ведення бізнесу актуалізується використання вдосконаленого обладнання з більш економним витрачанням енергії, водних ресурсів та впровадження додаткових виробництв, зокрема біопалива з побічної продукції. Так, переробка меляси та жому може створити додатковий прибуток і дасть змогу застосовувати безвідходні технології як основний напрям підтримки Стратегії сталого розвитку.

Підприємства цукрової промисловості не мають чіткої політики розвитку, тому з метою вибору вектора інноваційної діяльності, формування інформації та її використання для управління автором запропоновано модель інноваційної діяльності на основі системного підходу й ідентифікації витрат за етапами її реалізації. У складі інноваційної діяльності як системи виокремлено такі елементи: аналіз зовнішнього середовища, аналіз внутрішнього середовища, інноваційний процес та лаг, інновація й сформовано їх ієрархічність за етапами інноваційної діяльності (дослідження, інвестування і впровадження) та місцем виникнення витрат (рис. 1). Синергетичний ефект від використання моделі полягає в ефективному виборі поведінки вищого рівня управління, враховуючи цінову кон'юнктуру, досягнення конкурентних переваг, мінімізацію впливу мінливості ринку і взаємного зростання інвестиційної довіри зацікавлених сторін до співробітництва.

На основі загальної теорії знань і теорії пізнання сформовано інформаційні ресурси про інноваційну діяльність підприємства, структуру яких становлять зовнішня та внутрішня інформація про господарські факти, дані про інновації, аналіз зовнішнього й внутрішнього середовищ, облікова інформація про інноваційну діяльність та знання і категорії мислення. Інформація, яка акумулюється, є основою процесу управління інноваційною діяльністю та економіко-математичного моделювання, що базується на облікових і аналітичних даних підприємств цукрової промисловості, спрямованих на отримання повідомлень для менеджменту.

Рис. 1. Модель інноваційної діяльності на підприємствах цукрової промисловості

З метою отримання комплексної інформації про результати інноваційної діяльності та побудови перспектив визначено взаємозв'язок виду інновацій (організаційні, технічні, технологічні, маркетингові, соціальні та екологічні) та критеріїв їх оцінювання (економічна, технічна, соціальна та екологічна ефективності).

У розділі 2 «Облік інноваційної діяльності в цукровій промисловості» визначено особливості обліку інноваційної діяльності, змодельовано його інформаційне середовище, вдосконалено облік витрат на інновації,

запропоновано реєстри аналітичного обліку та внутрішні документи для їх ідентифікації, розроблено алгоритм узагальнення інформації про інноваційну діяльність у звітності.

Життєвий цикл підприємства передбачає його створення, діяльність та її припинення. Під час діяльності підприємства цукрової промисловості проходять етапи постачання, виробництва і збуту продукції, утверджуючи свої позиції на ринку та конкурентоспроможність. Проте зростаючі потреби суспільства й вимоги до якості продукції створюють об'єктивну необхідність упровадження інновацій з метою збереження ринкових позицій та утримання споживачів. Зважаючи на важливість результатів впровадження інновацій для збереження роботи підприємства й уникнення її припинення, запропоновано виокремлення інноваційної діяльності як окремого процесу в загальній діяльності підприємства (рис. 2).

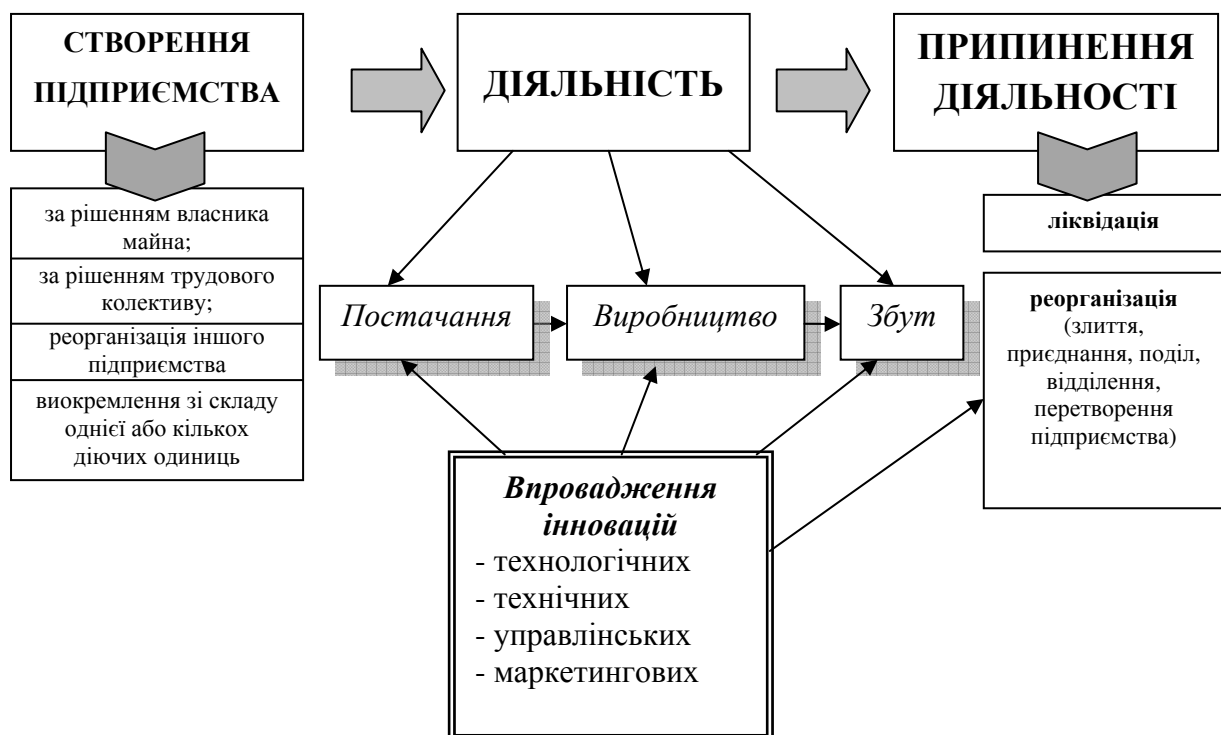

Рис. 2. Інноваційна діяльність у процесі життєвого циклу підприємства

Дослідження наукової літератури в контексті організації та методики обліку впровадження інновацій свідчить про необхідність узагальнення концептуальних основ та фундаментальних розробок господарських процесів інноваційної діяльності. З огляду на це, враховуючи специфіку означеного виду діяльності й практичної реалізації обліку, автором сформована схема обліку господарських процесів інноваційної діяльності на підприємствах цукрової промисловості, що відображає особливості проведення обліку з метою формування ретроспективної та перспективної інформації для організації управління (рис. 3).

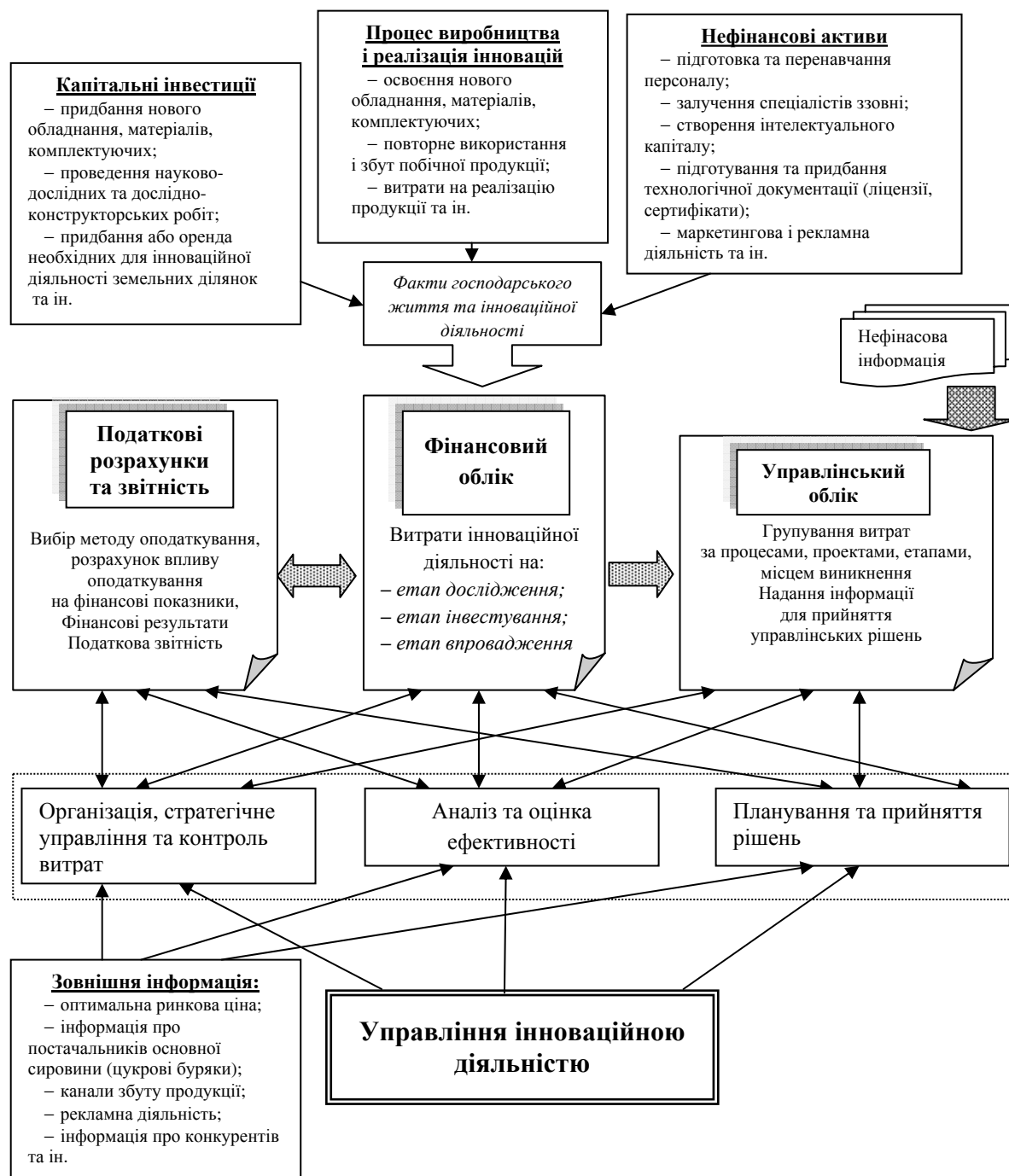

Рис. 3. Схема обліку господарських процесів інноваційної діяльності на підприємствах цукрової промисловості

Для вирішення проблеми відображення, систематизації, оцінки впливу на прибутковість суб'єкта господарювання та формування у звітності показників щодо інноваційної діяльності підприємств цукрової промисловості запропоновано відкривати аналітичні рахунки до рахунка 15 «Капітальні інвестиції»: 1521 «Придбання (виготовлення) машин, устаткування та інших основних засобів, пов'язаних із впровадженням технічних інновацій», 1522 «Інші витрати на придбання (виготовлення) технічних інновацій»; рахунка 92 «Адміністративні витрати»: з деталізацією субрахунків 925 «Адміністративні витрати на інновації» (9251 «Витрати некапітального

характеру на вдосконалення технологій та організацію виробництва», 9252 «Витрати некапітального характеру на управління); 926 «Трансакційні витрати на інновації» (9261 «Витрати на технічні дослідження», 9262 «Витрати на технологічні дослідження», 9263 «Витрати на управлінські дослідження», 9264 «Витрати на маркетингові дослідження» та 9265 «Витрати на організаційні дослідження»).

Для забезпечення інформацією різних користувачів розроблено класифікацію інноваційних проектів інноваційної діяльності за напрямками (технологічні, технічні, маркетингові, управлінські); місцем реалізації (бурякопереробне, сокоочисне та продуктове відділення); періодом реалізації (коротко-, середньо- та довготермінові); науково-технічним рівнем (модернізаційні, новаторські, оновлюючі, перепрофілюючі, унікальні); кількістю виконуваних завдань (монопроекти (1 завдання), мультипроекти (2-5 завдань) і мегапроекти (більше 5 завдань)); причетністю до процесу виробництва (виробничі й невиробничі); впливом на якість продукції (релевантні та нерелевантні); фінансуванням (власні кошти, інвестиції, державне фінансування, кредити).

Інноваційну діяльність на підприємстві запропоновано відображати у підсистемі управлінського обліку, який ґрунтується на врахуванні інтересів користувачів стосовно отримання необхідної для них інформації про бізнес-процеси, пов'язані з упровадженням та визначенням ефективності інноваційних проектів. Реалізація інновацій значною мірою залежить від скоординованості та узгодженості процесу управління, тому з метою отримання деталізованих даних про означену діяльність запропоновано розподіл статей витрат на інноваційну діяльність за такими критеріями: 1) «Сировина», 2) «Матеріали», 3) «Паливо та електроенергія на технологічні цілі», 4) «Витрати на оплату праці», 5) «Відрахування, пов'язані з оплатою праці», 6) «Загальновиробничі витрати», 7) «Адміністративні витрати», 8) «Інші витрати, що пов'язані з інноваційною діяльністю» та подальшим їх розподілом за етапами інноваційної діяльності (1 – «Етап дослідження», 2 – «Етап інвестування», 3 – «Етап впровадження»). Запропонована деталізація даних про вартість витрат допоможе на практиці гармонізувати інформаційні потоки у загальному циклі управління, що приведе до підвищення його ефективності загалом.

Для отримання інформації про обсяг витрат інноваційної діяльності, а також з метою розширення її аналітичності розроблено реєстри аналітичного обліку: Відомість аналітичного обліку витрат інноваційної діяльності на етапі дослідження, Відомість аналітичного обліку витрат інноваційної діяльності на етапі інвестування, Відомість аналітичного обліку витрат інноваційної діяльності на етапі впровадження. Для узагальнення таких витрат та зіставлення їх із плановими показниками запропоновано формувати Зведену відомість обліку витрат інноваційної діяльності.

Враховуючи економічний ефект від інноваційної діяльності та з метою поширення інформації і прозорості роботи підприємства для інвестора й інших зацікавлених сторін запропоновано доповнити перелік статей у Примітках до

річної фінансової звітності основними даними про її результати. Зокрема, у Примітках до річної фінансової звітності запропоновано виокремити інформацію про збільшення основних засобів та нематеріальних активів у результаті інноваційної діяльності, капітальні інвестиції в об'єкти інноваційного призначення і загальні витрати на інновації з деталізацією на технічні, технологічні, управлінські й маркетингові проекти. Зважаючи на інформаційні потреби зацікавлених сторін у відкритості й прозорості інформації про інноваційну діяльність та відсутність рекомендацій на законодавчому рівні щодо переліку основних показників, які слід наводити у додаткових звітних формах, запропоновано в інтегрованій звітності підприємства відображати блок «Інноваційна діяльність».

У розділі 3 «Аналіз інноваційної діяльності» визначено методику аналізу зовнішнього і внутрішнього середовищ підприємства з метою вибору пріоритетного напрямку інноваційної діяльності; охарактеризовано «інноваційний лаг», його складові й пов'язані з ним ризики для підприємств цукрової промисловості; сформовано перелік зацікавлених сторін у проведенні інноваційної діяльності та побудовано економіко-математичну модель аналізу її ефективності відповідно до запропонованих критеріїв оцінки зацікавлених сторін.

З метою дотримання системного підходу до реалізації інноваційної діяльності запропоновано проводити на етапі дослідження аналіз зовнішнього та внутрішнього середовищ. Для визначення стану підприємств цукрової промисловості фактори зовнішнього середовища проаналізовано за допомогою експертного оцінювання PEST-аналізу й конкретизовано загрози та можливості для досліджуваних підприємств на основі градації впливу політичних, правових, економічних, соціальних, технічних і технологічних факторів.

Для оцінки внутрішнього середовища на основі SWOT-аналізу визначено вплив низки сильних (наявність досвіду цукроваріння, якість сировини, кваліфікація персоналу, впровадження екотехнологій, швидкість адаптації до потреб споживача, попит на продукцію) та слабких сторін (використання застарілих технологій, залежність продукції від природно-кліматичних умов, обмеженість ринків збуту цукрової продукції, енергомісткість продукції), а також можливостей (зростання попиту на цукор, вертикальна інтеграція, нові ринки збуту) і загроз (нестабільне політичне становище, високі стандарти продукції на зовнішніх ринках, посилення конкуренції, неврожайність буряків) зовнішнього середовища, що сприяє визначенню стану підприємства.

У дисертаційній роботі досліджено один із показників динаміки інноваційної діяльності, а саме: тривалість часового інтервалу – лага – між виникненням інноваційної ідеї та її впровадженням. Відтак для цукрової промисловості охарактеризовано його зміст та структуру, яка складається з лага дослідження, фінансування, впровадження, сезонності, збуту. Особливістю інноваційного лага в цукровій промисловості є сезонність, яка полягає в надходженні сировини на переробку протягом осіннього періоду, в зв'язку з чим виникає об'єктивна необхідність відтермінування процесу виробництва. У

дисертаційній роботі для аналізу інноваційних проектів з урахуванням ризиків щодо термінів їх реалізації – прискорення, відповідно до плану та із запізненням, запропоновано використання коефіцієнта асиметрії та коефіцієнта варіації асиметрії, які характеризують асиметричний розподіл витрат інноваційної діяльності внаслідок зміни часового інтервалу.

Інноваційна діяльність на підприємствах цукрової промисловості відбувається із залученням зацікавлених сторін (власників, працівників, держави, кредиторів, партнерів, громадськості та конкурентів), тому доцільно для аналізу їх інтересів використовувати концепцію стейкхолдерів. Для розширення показників аналізу відображено зміст інформаційних ресурсів ефективності інноваційної діяльності з деталізацією ступеня їх зацікавленості. Встановлено показники та критерії дослідження ефективності інноваційної діяльності з позиції ключових стейкхолдерів.

Для аналізу ефективності інноваційної діяльності використано підхід, якому притаманні динамічність, структурність та системність на основі економіко-математичного моделювання. Розроблено економіко-математичну модель на основі нечіткої логіки, реалізація якої здійснюється в середовищі Matlab на основі 26 правил типу «якщо»–«тоді». Нечіткий висновок побудованої моделі, здійснений на основі механізму Мамдані та шляхом визначення ефективності інноваційної діяльності, підтверджує дієвість економіко-математичного методу (рис. 4).

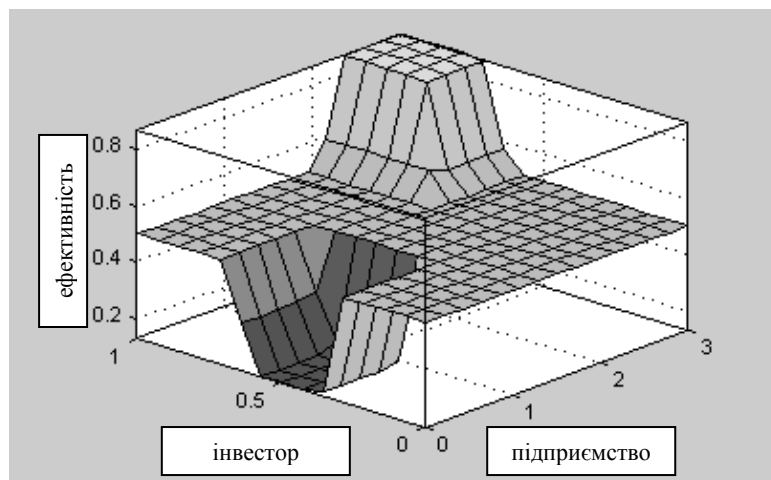

Рис. 4. Поверхня значень виходу нечіткої системи ефективності інноваційної діяльності з позиції підприємства та інвестора

Для реалізації моделі запропоновано використовувати основні напрями оцінки ефективності інноваційної діяльності, враховуючи інтереси зацікавлених сторін, а саме: підприємства (економічна, техніко-технологічна та соціальна ефективність), соціуму та інвесторів. На основі теорії нечітких множин сформовано модель, що відобразатиме ефективність інноваційної діяльності загалом та взаємозв'язки означених стейкхолдерів, враховуючи їх інтереси.

ВИСНОВКИ

У роботі здійснено теоретичне узагальнення і запропоновано нове вирішення наукового завдання, що полягає в удосконаленні обліку та аналізу інноваційної діяльності на підприємствах цукрової промисловості. Основні науково-практичні результати представлено у таких висновках і пропозиціях:

1. Необхідність інноваційної діяльності зумовлена загальною закономірністю індивідуального та суспільного розвитку. Сучасним підприємствам, що функціонують у складному соціально-економічному середовищі, потрібно створювати і впроваджувати різноманітні інновації для реалізації їх продукції в ринковій економіці. Галузеві й технологічні особливості підприємств цукрової промисловості зумовлюють потребу підходу до інноваційної діяльності як до одного з методів збереження ринкових позицій. У процесі дослідження сутності інноваційної діяльності встановлено, що вона полягає в удосконаленні процесу виробництва для випуску на ринок конкурентоспроможної продукції, якою є цукор вищої категорії, та відповідності її європейським стандартам якості.

2. Для проведення інноваційної діяльності на підприємствах цукрової промисловості доцільно застосовувати модель інноваційної діяльності на основі системного підходу, що містить аналіз зовнішнього та внутрішнього середовищ, інноваційний процес та його лаг, реалізацію інновації і визначення їх ефективності, яка дає можливість групувати витрати за етапами їх виникнення, а саме: дослідження, інвестування та впровадження. Її використання сприяє отриманню достовірної оперативної інформації про проблеми поточної діяльності підприємства та їх інноваційне вирішення з урахуванням економічної кон'юктури.

3. Структуру інформаційних ресурсів інноваційної діяльності, виражену на основі загальної теорії знань і теорії пізнання становлять зовнішня та внутрішня інформація про господарські факти, дані про інновації, аналіз внутрішнього і зовнішнього середовищ, облікова інформація про інновації. З метою створення інформації для управлінського персоналу сформовано облікові та аналітичні ресурси інноваційної діяльності підприємств цукрової промисловості.

4. Зважаючи на потреби управління, контролю й аналізу з метою вирішення проблеми формування інформації про витрати інноваційної діяльності, доцільно відкривати аналітичні рахунки до рахунків 15 «Капітальні інвестиції» та 92 «Адміністративні витрати» з деталізацією субрахунків третього порядку 925 «Адміністративні витрати на інновації» і 926 «Трансакційні витрати на інновації».

5. З метою створення інструментів ведення обліку інноваційної діяльності та отримання даних для прийняття оперативних і тактичних управлінських рішень щодо реалізації інноваційних проектів інформацію потрібно групувати за складом витрат та капітальними інвестиціями. Інформацію про витрати інноваційної діяльності доцільно узагальнювати відповідно до етапів реалізації (дослідження, інвестування та впровадження), а також структурними

підрозділами підприємств цукрової промисловості. Для цього запропоновано складати такі реєстри аналітичного обліку: Відомість аналітичного обліку витрат інноваційної діяльності на етапі дослідження, Відомість аналітичного обліку витрат інноваційної діяльності на етапі інвестування, Відомість аналітичного обліку витрат інноваційної діяльності на етапі впровадження, а загальні дані за проектом – відображати у Зведеній відомості обліку витрат інноваційної діяльності, що на практиці сприятиме гармонізації інформаційних потоків у загальному циклі управління та приведе до підвищення його ефективності загалом.

6. З метою відкритості та прозорості діяльності підприємств цукрової промисловості запропоновано розширити композиційне наповнення звітності, що відображатиме проведену інноваційну діяльність. Для цього у Примітках до річної фінансової звітності слід наводити додатково вписувані статті про збільшення основних засобів та нематеріальних активів у результаті інноваційної діяльності, капітальні інвестиції в об'єкти інноваційного призначення і загальні витрати на інновації з деталізацією на технічні, технологічні, управлінські й маркетингові проекти. Фінансову та нефінансову інформацію про витрати інноваційної діяльності та її економічну ефективність доцільно відображати в Інтегрованій звітності.

7. Аналіз зовнішнього та внутрішнього середовищ інноваційної діяльності на підприємствах цукрової промисловості визначається потребою зіставлення вимог ринку з можливостями підприємства. Сформовано концептуальну схему аналізу інноваційної діяльності на етапі дослідження, що обумовлює вибір пріоритетів на основі використання PEST-аналізу, за результатами якого можна зробити висновки про вплив факторів макросередовища на поточну і майбутню діяльність підприємства; та SWOT-аналізу, який відображає сильні й слабкі сторони підприємства.

8. Організація інноваційної діяльності підприємств цукрової промисловості має бути сформована на основі врахування часового інтервалу її проведення – інноваційного лага, в якому для підприємств цукрової промисловості слід виокремлювати такі складові: лаг дослідження, фінансування, впровадження, сезонності, збуту. Оскільки майбутнє підприємств цукрової промисловості залежить від ступеня освоєння досягнень науково-технічного прогресу, то час між виникненням інноваційної ідеї та її впровадженням повинен бути мінімальним. Для аналізу ризиків, пов'язаних з вибором пріоритетного інноваційного проекту та врахуванням терміну його впровадження, доцільно застосовувати коефіцієнт асиметрії і коефіцієнт варіації асиметрії.

9. Вдосконалення комплексного аналізу ефективності інноваційної діяльності на підприємствах цукрової промисловості сприятиме використанню економіко-математичного моделювання та нечітко-множинного підходу. Створена модель ґрунтується на концепції стейкхолдерів з виокремленням трьох зацікавлених сторін – підприємство (економічна, техніко-технологічна та соціальна ефективність), соціум й інвестор.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації

1. Черешнюк О. М. Концепція обліку в управлінні інноваційною діяльністю підприємства / О. М. Черешнюк // Економічний аналіз. – 2013. – Вип. 12, Ч. 4, – С. 263–267 (0,55 друк. арк.).
2. Черешнюк О. М. Особливості витрат інноваційної діяльності в цукровій промисловості / О. М. Черешнюк // Бізнес інформ. – 2013. – № 5 (424). – С. 188–193 (0,58 друк. арк.).
3. Черешнюк О. М. Оцінка ефективності інноваційної діяльності промислових підприємств / О. М. Черешнюк // Економічний аналіз. – 2014. – Т. 15. – № 3. – С. 218–224 (0,65 друк. арк.).
4. Черешнюк О. М. Концепція обліку технологічних інновацій у сфері відтворення основних засобів в цукровій промисловості / О. М. Черешнюк // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2014. – Вип. 6, Ч. 5. – С. 211–213. – (Серія : Економічні науки) (0,44 друк. арк.).
5. Черешнюк О. М. Аналіз та формування критеріїв оцінки інноваційної діяльності промислових підприємств: нечітко-множинний підхід / О. М. Черешнюк, Л. О. Дубчак // Наука й економіка. – 2014. – Вип. 2 (34). – С. 207–215 (0,8 друк. арк., обсяг, що належить автору, – 0,4 друк. арк.; особистий внесок: запропоновано критерії оцінки інноваційної діяльності для економіко-математичного моделювання).
6. Chereshnyuk O. Analysis distribution of costs for innovation formation / Oksana Chereshnyuk / European Applied Sciences. – 2014. – № 2. – P. 172–173 (0,31 друк. арк.).
7. Черешнюк О. М. Звітність підприємств цукрової промисловості про інноваційну діяльність [Електрон. наук. фах. видання] / О. М. Черешнюк // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015. – Вип. 4. – Режим доступу : <http://global-national.in.ua/issue-4-2015> (0,45 друк. арк.).

Опубліковані праці апробаційного характеру

8. Черешнюк О. М. Фактори впливу на інноваційні витрати підприємств цукрової промисловості / О. М. Черешнюк // Глобальні та локальні проблеми економіки: шляхи її вирішення : матеріали XVI Міжнар. наук.-практ. конф. (2–3 листоп. 2012 р.). – К.: Аналіт. центр «Нова економіка», 2012. – С. 113–114 (0,17 друк. арк.).
9. Черешнюк О. М. Концепція стратегічного обліку в управлінні інноваційною діяльністю підприємства / О. М. Черешнюк // Соціально-економічні трансформації в умовах глобалізації: світовий та вітчизняний виміри : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (1–2 берез. 2013 р.). – Херсон : Вид. дім «Гельветика», 2013. – С.187–188 (0,15 друк. арк.).
10. Черешнюк О. М. Інформаційні ресурси інноваційної діяльності підприємства / О. М. Черешнюк // Розвиток економік Євро регіонів: макро- та

мікрорівні : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (29–30 берез. 2013 р.). – К. : ГО «Київський економічний науковий центр», 2013. – Ч. 2. – С. 61–62 (0,18 друк. арк.).

11. Черешнюк О. М. Актуальність впровадження інноваційної діяльності підприємствами цукрової промисловості / О. М. Черешнюк // Економіка в умовах глобалізації світових економічних процесів : матеріали XXIV Міжнар. наук.-практ. конф. (5–6 квіт. 2013 р.). – Львів : ЛЄФ, 2013. – С. 111–112 (0,15 друк. арк.).

12. Черешнюк О. М. Інформаційні ресурси обліку в процесі впровадження маркетингових інновацій / О. М. Черешнюк // Економіка сьогодні: актуальні питання та інноваційні аспекти : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (26–27 квіт. 2013 р.). – К. : ГО «Київський економічний науковий центр», 2013. – Ч. 3. – С. 51–53 (0,18 друк. арк.).

13. Черешнюк О. М. Особливості реалізації технологічних інновацій / О. М. Черешнюк // Економіка і управління: проблеми науки та практики : зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (12–13 груд. 2013 р.). – Дніпропетровськ : ФОП Дробязко С. І., 2013. – С. 272–274 (0,15 друк. арк.).

14. Черешнюк О. М. Напрями класифікації витрат інноваційної діяльності промислових підприємств / О. М. Черешнюк // Перспективи розвитку ринкової економіки на засадах конкурентоспроможності, інноваційності та сталості : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., (14–15 лют. 2014 р.). – Дніпропетровськ : Видав. дім «Гельветика», – 2014. – С. 218–219 (0,15 друк. арк.).

15. Черешнюк О. М. Управлінський облік та аналіз ефективності інноваційної діяльності промислових підприємств / О. М. Черешнюк, // Економічний і соціальний розвиток України в XXI ст.: національна візія та виклики глобалізації : зб. тез доп. XI Міжнар. наук.-практ. конф. молодих вчених, (13–14 берез. 2014 р.) : Ч. 2. – Тернопіль : Астон, 2014. – С. 328–329 (0,11 друк. арк.).

16. Черешнюк О. М. Стратегічний аналіз інноваційної діяльності промислових підприємств / О. М. Черешнюк // Проблеми обліку, контролю та аналізу в економіці на сучасному етапі : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (23–24 трав. 2014 р.). – Одеса : ГО «Центр економічних досліджень та розвитку», 2014. – Ч. 1. – С. 70–72 (0,2 друк. арк.).

17. Черешнюк О. М. Інноваційна діяльність промислових підприємств: нефінансовий аспект / О. М. Черешнюк // Стан і перспективи розвитку обліково-інформаційної системи в Україні : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. (10–11 жовт. 2014 р.). – Тернопіль : ТНЕУ, 2014. – С. 259–261 (0,15 друк. арк.).

18. Черешнюк О. М. Інформаційні ресурси обліку для проведення інноваційної діяльності промислових підприємств / О. М. Черешнюк, // Економічний і соціальний розвиток України в XXI ст.: національна візія та виклики глобалізації : зб. тез доп. XII Міжнар. наук.-практ. конф. молодих вчених, (26–27 берез. 2015 р.). – Тернопіль : Астон, 2015. – С. 310–311 (0,11 друк. арк.).

АНОТАЦІЯ

Черешнюк О. М. Облік та аналіз інноваційної діяльності на підприємствах цукрової промисловості. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності). – Тернопільський національний економічний університет Міністерства освіти і науки України, Тернопіль, 2015.

У дисертаційній роботі досліджено теоретичні, організаційні та методичні особливості обліку й аналізу інноваційної діяльності та розроблено практичні рекомендації щодо їхнього покращення. Запропоновано трактування інноваційної діяльності для підприємств цукрової промисловості. Розроблено модель інноваційної діяльності на основі системного підходу та формування витрат за етапами їх виникнення. Узагальнено інформаційні ресурси обліку й аналізу.

Узагальнено схему обліку господарських процесів на підприємствах цукрової промисловості. Запропоновано зміни у робочому плані рахунків залежно від виду інновацій, які впроваджують підприємства. Запропоновано форми реєстрів щодо витрат інноваційної діяльності. Удосконалено порядок відображення інформації про інноваційну діяльність у фінансовій та додаткових формах звітності.

Сформовано алгоритм проведення аналізу зовнішнього і внутрішнього середовищ з метою вибору напрямку інноваційної діяльності. Розкрито особливості інноваційного лага підприємств цукрової промисловості та його аналізу. Запропоновано модель аналізу ефективності інноваційної діяльності з використанням економіко-математичних методів шляхом виокремлення інтересів зацікавлених сторін.

Ключові слова: облік, інноваційна діяльність, витрати на інновації, інноваційний процес, цукрова промисловість, аналіз, інноваційний лаг.

АННОТАЦИЯ

Черешнюк О. М. Учет и анализ инновационной деятельности на предприятиях сахарной промышленности. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.09 – бухгалтерский учет, анализ и аудит (по видам экономической деятельности). – Тернопольский национальный экономический университет Министерства образования и науки Украины, Тернополь, 2015.

В диссертационной работе исследованы теоретические, организационные и методические особенности учета и анализа инновационной деятельности и разработаны практические рекомендации по их улучшению. Учитывая отраслевые особенности, определена сущность инновационной деятельности для предприятий сахарной промышленности.

Для внедрения инноваций на предприятиях сахарной промышленности предложено использовать модель реализации инновационной деятельности на

основе системного подхода, содержащего анализ внешней и внутренней среды, инновационный процесс и его лаг, реализацию инновации и определение ее эффективности, что дает возможность группировать расходы по этапам их возникновения, а именно исследования, инвестирование и внедрение. Синергетический эффект от использования модели заключается в эффективном выборе поведения высшего уровня управления, исходя из ценовой конъюнктуры, достижения конкурентных преимуществ, минимизации влияния изменчивости рынка и формирования инвестиционного доверия заинтересованных сторон к сотрудничеству.

Обобщены информационные ресурсы учета и анализа на основе общей теории знаний и теории познания, структуру которых составляет финансовая и нефинансовая информация: внешняя и внутренняя информация о хозяйственных фактах, данные об инновациях, анализ внешней и внутренней среды, учетная информация об инновационной деятельности.

Предложено выделение инновационной деятельности как отдельного процесса в общей работе предприятия, которое влияет на снабжение, производство, сбыт и реорганизацию субъекта предпринимательской деятельности.

Обобщена схема учета хозяйственных процессов на предприятиях сахарной промышленности, которая способствует адаптации учетной системы к потребностям управления. Формирование управления на основе перспективной и ретроспективной информации совершенствует новаторский процесс и углубляет его аналитичность. Предложены изменения в рабочем плане счетов в зависимости от вида инноваций, которые внедряют предприятия, их идентификация в системе управленческого учета на основе предложенной классификации статей затрат и по этапам реализации.

Разработаны аналитические сводные ведомости учета расходов инновационной деятельности, что, на основании классификации расходов и капитальных инвестиций, позволяет получить детализированную информацию, сгруппированную в течении периодов возникновения затрат, а именно по этапам инновационной деятельности: исследование, инвестирование и внедрение, и в целом о такой деятельности за определенное время. Созданы формы отчетности о расходах инновационной деятельности. Усовершенствован порядок отображения информации об инновационной деятельности в финансовой и интегрированной отчетности.

Сформирован алгоритм проведения анализа внешней и внутренней среды с целью выбора инновационной деятельности на этапе исследования, что обуславливает определение приоритетов на основе использования PEST-анализа, по результатам которого можно сделать выводы о влиянии факторов макросреды на текущую и будущую деятельности предприятия, и SWOT-анализа, который отражает сильные и слабые стороны предприятия. Раскрыты особенности инновационного лага предприятий сахарной промышленности и анализ выбора приоритетных проектов по времени их внедрения методом определения связанных с ними рисков, с использованием коэффициента асимметрии и коэффициента вариации асимметрии.

Разработана экономико-математическая модель анализа эффективности инновационной деятельности на основе нечетко-множественного подхода. Для реализации модели предложено использовать основные направления оценки эффективности инновационной деятельности, учитывая интересы заинтересованных сторон, а именно: предприятия (экономическая, технико-технологическая и социальная эффективность), социума и инвесторов с получением результата в целом.

Ключевые слова: учет, инновационная деятельность, расходы на инновации, инновационный процесс, сахарная промышленность, анализ, инновационный лаг.

ANNOTATION

Chereshnyuk O. M. Accounting and analysis of innovation activity on the sugar industry enterprises. – As a manuscript.

Thesis for a Candidate Degree in Economic Studies. Specialty 08.00.09 – accounting, analysis and auditing (by the types of economic activity). – Ternopil National Economic University, Ministry of Education and Science of Ukraine, Ternopil, 2015.

In the thesis research the theoretical, methodological and organizational features of accounting and analysis of innovation activity are studied, and the practical recommendations on their improvement are developed. The model of implementation of innovation activity is developed based on the costs formation according to their stages of appearance. The information resources of accounting and analysis on the enterprises of sugar industry is summarized on the basis of the theory of knowledge and the functions of accounting of the innovation activity as a field of knowledge and practice are singled out.

The scheme of accounting and analysis of innovation activity on the enterprises of sugar industry is summarized. The changes are proposed in the work plan of accounts, depending on the type of innovation that enterprise is implementing. The scheme of obtaining information on innovation activity cost in the management accounting system is formed on the basis of the proposed classification of expenditure and at stages of implementation. A reporting form is developed for the administrative staff on costs of innovation activity in order to create the information about the effectiveness of the conducted activity. A display of analytical information in the special reporting forms is proposed.

The methodological principles of analysis of the innovation activity on sugar industry enterprises are improved. The objects of accounting are formed and the analysis of innovation lag is conducted. The analysis model is proposed on the effectiveness of innovation activity with the usage of the computational economics methods by isolating the interests of the concerned parties.

Key words: accounting, innovation activity, costs of innovation, innovation process, sugar industry, analysis, innovation lag.